

Lærervejledning til vejledningen frem mod prøven i idræt

Inden du skal i gang med at vejlede dine elever frem mod prøven i idræt anbefaler vi, at du har læst og forstået UVM's "Vejledning til folkeskolens prøve i idræt i 9. klasse" (oktober 2022). Du kan finde den [her](#).

Vi har inddelt vejledningsperioden frem mod prøven i **fire faser**. De bliver tydelige i nedenstående model, som vi kalder for "Vejledningsfisken". Rent visuelt skal den hjælpe eleverne til at forstå, hvordan de i gruppedannelsesfasen kan have indtryk af, at der er rigtig mange ting at forholde sig til – hvilket der også er. I afklaringsfasen skulle de gerne få den oplevelse, at der kommer mere styr på det, så de kan arbejde struktureret og målrettet med de to sidste faser.

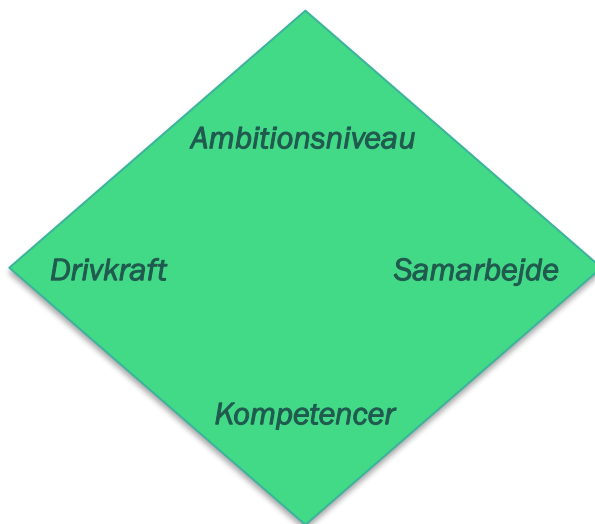
Eleverne bliver guidet gennem de fire faser ved hjælp af elevark, hvor de løbende skal forholde sig til den fase, de befinder sig i. Din opgave som lærer bliver at strukturere vejledningen, så alle grupper føler sig hørt og hjulpet i hele forløbet. Sæt dig godt ind i elevarkene, inden du udleverer dem til eleverne.

For nogle klasser kan det være en fordel, at alle grupper følges ad i processen, mens andre klasser har gavn af, at hver enkelt gruppe arbejder i sit eget tempo – det vurderer du.

Der er et ekstra bilag med elevernes arbejdsark som wordfiler – så kan de løbende ændre i dem.

Vejledningsfiskens fase 1 - Gruppedannelse

Det er afgørende for en god vejledningsproces og i sidste ende også resultatet, at eleverne får dannet grupper, hvor nedenstående punkter medtænkes.

- **Samarbejde:** det er ikke nødvendigvis ens bedste venner, man arbejder bedst sammen med. Opgave før relation.
- **Ambitionsniveau:** dette begreb er vigtigt for gruppedynamikken undervejs. Ambitionsniveauet kan være meget forskelligt hos eleverne.
- **Drivkraft:** den tid og energi, eleverne vælger at bruge på at forberede sig til prøven. Hænger ofte sammen med ambitionsniveauet.
- **Kompetencer:** eleverne har forskellige kropslige/idrætslige kompetencer. For nogle kan det være meget lærerigt at være i gruppe med elever med helt andre kompetencer end deres egne. For andre er det mere trygt, at de har samme udgangspunkt.

Punkterne er som udgangspunkt ikke hierarkiske, men i nogle klasser vil det muligvis være betydningsfuldt, at et punkt vægtes højere end et andet.

Formål

Eleverne får mulighed for at have indflydelse på, med hvem og hvordan de skal arbejde frem mod prøven, ved at de inddrages i gruppedannelsen. Formålet er, eleverne bliver mere engagerede i gruppearbejdet.

Fremgangsmåde

Det er vigtigt, at idrætslæreren er med i gruppedannelsesprocessen og hjælper eleverne undervejs. Det gør arbejdet nemmere for både elever og læreren i det videre forløb frem mod prøven.

Det er en stor fordel, at gruppedannelsen er på plads inden d. 1. april, hvor grupperne må trække deres indholdsområder. Når først indholdsområderne er trukket, kan der ikke ændres i gruppesammensætningen.

- Elevark til fase 1 udleveres; derved er alle elever klar over, hvad de skal tænke over i denne proces.
- Læreren vurderer, om eleverne skal læse det første ark i små grupper eller enkeltvis, inden de sætter sig hver for sig og udfylder skemaet.
- Lad herefter eleverne starte gruppedannelsen, hvor samarbejde, ambitionsniveau, drivkraft og kompetencer indtænkes.
- Læreren fungerer som vejleder og går rundt og lytter og kommer, hvis nødvendigt, med gode råd i forhold til gruppedannelsen.
- Midtvejs i forløbet gør du endnu engang opmærksom på, at eleverne skal indtænke samarbejde, ambitionsniveau, drivkraft og kompetencer, da eleverne ofte kommer til at fokusere på personlige relationer i stedet for.
- Hvis der er flere klasser, kan det være en fordel at være flere idrætslærere til stede under gruppedannelserne. Eleverne kan have brug for hjælp til at løse eventuelle konflikter undervejs.
- Hvis eleverne ikke kan løse opgaven på egen hånd, afbryder du processen og samler i stedet elevernes skemaer ind. Her har alle udfyldt, hvem de arbejder godt sammen med, og det kan være en rettesnor for, hvordan du herefter sammensætter grupperne – i samarbejde med eleverne.
- Når grupperne er dannet, er de klar til at trække indholdsområder sammen med skolelederen – dog tidligst 1. april.

Tip: Det er en god idé at sætte sig ind i reglerne for prøver på særlige vilkår – hvis du fx har en elev, der kan have gavn af at gå til individuel prøve. Læs mere her: <https://www.uvm.dk/folkeskolen/folkeskolens-proever/proevetilrettelaeggelse/proever-paa-saerlige-vilkaar>

Vejledningsfiskens fase 2 – Afklaring

Formål

Eleverne bliver fra starten opmærksomme på gruppens styrker og svagheder ift. de to indholdsområder og kan bruge denne viden i deres arbejdsproces. De får et overblik over, hvordan netop deres gruppeprøve kan komme til at forløbe.

Fremgangsmåde – gruppens styrker og opmærksomhedspunkter

- De enkelte grupper sætter sig sammen og udfylder skemaet/arbejdsarket til fase 2 for at danne sig et overblik over gruppens styrker og opmærksomhedspunkter. Eleverne hjælper hinanden med at udfylde felterne.
- Hvis eleverne har svært ved at udfylde skemaet, kan de finde inspiration i det vedlagte eksempel.
- Hold øje med, at skemaet bliver udfyldt for alle gruppens medlemmer. Sørg for at hjælpe dem med at udfylde "de tomme huller" og hvordan de evt. kan få hjælp til at løse deres udfordringer.
- Når skemaet er udfyldt, kan de bruge energien på at få afklaret, hvordan de bedst muligt med gruppens forudsætninger kan forberede sig til prøven.

Fremgangsmåde – prøven generelt

- Det er vigtigt, at alle elever har et godt overblik over det samlede prøveforløb. Hvis det skal genopfriskes, kan du bruge den oversigt, der er på s. 6 i UVM's prøvevejledning (2022).
- Nu skal eleverne have læst op på deres indholdsområder og det overordnede tema, som de beslutter sig for at arbejde med. Det er afgørende, at eleverne har solid baggrundsviden samt praktiske idéer om indholdsområderne og tema, inden de skal idégenerere i næste fase. Det gør, at eleverne hurtigere kan bruge kroppen aktivt under idégenereringen.
- For at hjælpe eleverne bedst muligt på vej, skal du hurtigst mulig udlevere en samlet mappe med Vejledningsfisken, pensum (hvis de ikke allerede har det), undervisningsbeskrivelse, eksempel på en disposition, datoer for træning af praksisprogram (fx hal/sal tider), dato for prøven, tider til selve prøvedagen, vurderingskriterier m.m. Det giver eleverne en god ro fremadrettet.
- Gør dine elever opmærksomme på, at Dansk Skoleidræt har lavet en "[Elevernes side om prøven i idræt](#)", hvor de kan finde mange praktiske oplysninger om prøven.
- Sørg for at få afklaret spørgsmål fra eleverne.
- Det er vigtigt, at eleverne til prøven tager udgangspunkt i det, som de kender fra jeres idrætsundervisning. De skal IKKE opfinde en masse nyt, men som udgangspunkt vise, hvad de har lært undervejs i deres skoleforløb. Med afsæt i dette skal de sammensætte deres program, selvfølgelig med plads til aktivitetsudvikling.
- Mind eleverne om vigtigheden af, at grupperne sætter sig delmål undervejs i de kommende vejledningstimer. Det skaber en samhørighed og retning på, hvad grupperne skal nå, og de arbejder mere målrettet. Det giver også dig som lærer bedre mulighed for at disponere din vejledningstid.

Tip: Der er i denne periode mange prøver og andet i forbindelse med afslutning af elevernes grundskoleforløb, som de skal forholde sig til. Idræt er ikke det eneste fag, som er udtrukket. Det er vigtigt hurtigt at udarbejde en plan sammen med klassens andre lærere, da mange datoer skal gå op i en højere enhed.

Vejledningsfiskens fase 3 – Udvalgelse og idégenerering

Formål

Formålet er, at eleverne får udvalgt, justeret og nyudviklet aktiviteter indenfor de to lodtrukne indholds-områder. De skal desuden have fundet ud af, hvordan de vil implementere det overordnede tema i deres praksisprogram.

Fremgangsmåde

- Sørg for, at alle grupper har afsluttet arbejdet i fase 2, så de er godt klædt på til at komme videre.
- For nogle grupper er det en stor hjælp, at I har aftalt faste vejledningstidspunkter, hvor gruppen viser, hvor langt de er kommet i processen eller har spørgsmål med til læreren. Som god vejledning kan læreren med fordel stille forskellige åbne spørgsmål.
- Hjælp eleverne med at huske på undervisningsforløb eller specifikke aktiviteter fra idrætsundervisningen, som de vil kunne bruge til deres prøve.
- Elevernes skal opfordres til at bruge kroppen i idégenereringen, så de ikke laver for meget stillesiddende arbejde. På den måde får de også et bedre billede af, hvad aktiviteten handler om.
- Eleverne skal allerede nu indarbejde temaet i de forskellige praksisdele. Det er meget vigtigt, at du kommer med gode råd og eksempler, fordi elevernes livserfaring ikke er så stor. Ofte har de svært ved at se den store sammenhæng mellem tema og indholdsområder.
- For nogle grupper kan det være en fordel, at de vælger et undertema, som de arbejder ud fra i praksisprogrammet. De overordnede temaer kan være meget abstrakte, og det er lettere at finde på kropslige aktiviteter til et mere konkret undertema (fx Idræt og identitet -> Idræt og grænser).
- Det er en fordel for eleverne, at de allerede i denne fase påbegynder deres disposition. Der er et eksempel på en disposition på s. 25 i UVM's prøvevejledning (2022).

Tip: Læreren kan give sig selv gode forudsætninger for at kunne vejlede i denne fase, ved at læse Mads Hovgaard's "Aktivitetsudvikling i idræt" samt at få implementeret Dansk Skoleidræts duge (didaktiske modeller) i idrætsundervisningen – du finder dem [her](#).

Det er op til læreren at vurdere, hvor meget man vil styre eleverne. Nogle grupper kan selv, mens andre skal sættes i gang.

Vejledningsfiskens fase 4 – Målorientering

Formål

At eleverne skaber og færdiggør et praksisprogram med en rød tråd mellem deres tema og de to indholdsområder. De skal desuden øve sig på de kropslige færdigheder og den idrætsfaglige viden i relation til praksisprogrammet.

Fremgangsmåde

- Som lærer er det erfaringsmæssigt stadig vigtigt at vejlede grupperne i denne fase, for at de kan nå at komme i mål.
- De aktiviteter, som eleverne har udvalgt og nyudviklet i udvælgelses- og idégenereringsfasen, skal nu endelig sammensættes til et praksisprogram.
- Nogle grupper har alt for mange aktiviteter, og de skal måske have hjælp til at vælge nogle fra.
- Grupperne skal færdiggøre deres dispositioner, så du kan sende dem til censor i god tid (skal modtages senest 14 kalenderdage før prøven – sammen med det øvrige prøvemateriale).
- Eleverne skal øve sig på rækkefølgen i deres program og træne de kropslige og idrætslige færdigheder.
- Der skal tages tid på hvert indholdsområde, så de er sikre på at opfylde kravene.
- Det er vigtigt at opfordre eleverne til at give hinanden konstruktiv feedback. Eleverne kan fx filme hinanden undervejs, så kan man også selv se, hvad man kan gøre bedre.
- Sørg for at understøtte eleverne i at tage kvalificerede valg i forhold til at vise kropslige færdigheder. Hvis en elev fx ikke er i stand til at lave et strakt overslag, kan vedkommende i stedet vise forøvelser. Husk, at alle elever ikke behøver at vise det samme.
- Læreren kan se dele af det efterhånden færdige program og være opmærksom på, om eleverne har styr på de opstillede vurderingskriterier – se s. 15 i UVM's prøvevejledning (2022).
- Eleverne skal øve den idrætsfaglige viden, som passer til tema og indholdsområder.
- Giv evt. grupperne guidelines til, hvordan den mundtlige del opfyldes bedst muligt fx:
 - Hvorfor har I valgt dette tema?
 - Hvordan brugte I temaet i praksis i hhv. indholdsområde A og B?
 - Sørg for at aftale, hvad hinanden siger, så alle får sagt ca. lige meget.
 - Brug fagudtryk, begreber og evt. modeller fra idrætsundervisningen.
 - Hvis I laver en bevægelsesanalyse, så vis den gerne i praksis (på hinanden).
 - Husk, at der skal være plads til, at lærer og censor kan stille spørgsmål.

Tip: De to arbejdsark, der hører til denne fase, giver et godt billede af de forskellige gruppers arbejde og prøveforløb. Hvis eleverne har udfyldt dem grundigt, giver det dig et fint overblik over, hvem der har brug for ekstra vejledning.